

Asia: VN/10321/2021

Lausuntopyyntö ehdotuksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi Helmi-elinympäristöohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Uudenmaan liiton kannalta, etenkin kaavoituksen näkökulmasta on tärkeää, että ohjelmassa keskitetään toimenpiteitä laajemmiksi kokonaisuuksiksi ja pyritään ekologisten kokonaisuuksien huomioon ottamiseen. Vapaaehtoisuus on sinänsä tärkeä periaate, mutta se ei ole välttämättä laajasti käytettynä kustannustehokkain tapa ja voi vaikeuttaa kokonaisuuksien muodostamista ekologisen hyödyn kannalta tehokkaiksi. Samat puutteet koskevat määräaikaista suojelua. Näillä toimintatavoilla ohjelmaan on todennäköisesti sisällytettävä siis enemmän luonnoltaan arvokasta tai ennallistettavaa pinta-alaa, jotta kannatettavat tavoitteet voisivat toteutua. Uudellamaalla maa-alaa tarvitaan edelleen lisää myös rakentamiseen ja muihin maankäyttömuotoihin. Tämä on tarpeen ottaa huomioon ohjelmasta vielä puuttuvassa vaikutusten arvioinnissa.

Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että ohjelman toteuttamista edistävien keskeisten toimijoiden yhteistyö on koko ohjelmakauden jatkuvaa. Toivottavaa on etenkin yhteisen tietopohjan ja toimijoiden keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen. Maakunnan liittojen osallistuminen ohjelman toteuttamiseen on perusteltua esimerkiksi esitetyissä alueellisissa yhteistyöryhmissä. Maankäytön suunnittelun eri tasot on tärkeä kytkeä Helmi-alueiden valintaprosessiin ja toteuttamiseen vähintään tiedonvaihdon sekä valuma-aluesuunnittelun osalta. Suhdetta maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen suunnitteluun olisi hyvä avata ohjelmassa enemmän. Aluekehittämisen kannalta on tarpeen tunnistaa toimenpiteiden merkitys luonnon virkistyskäytölle sekä matkailulle. Uudenmaan luontoalueille kohdistuva käyttöpaine ja kulutus on jo nyt paikoin hyvin suurta. Ennallistettavien alueiden arvoille tulee taata riittävä suoja maankäytöltä ja sen vaikutuksilta myös pitkällä aikavälillä.

Uudellamaalla ihmisen vaikutus luontoon todennäköisesti edelleen lisääntyy mm. väestön kasvun ja siihen vastaavan rakentamisen seurauksena. Samalla ilmastonmuutos lisää tarvetta toimivalle ja hyvin kytkeytyneelle ekologiselle verkostolle. Toimivuuden kannalta erityisen tarpeellista on saada muodostettua eteläiseen Suomeen vahvempi suojelualueiden verkosto ja sen kanssa muiden

luonnon monimuotoisuutta vahvistavien toimenpiteiden kokonaisuus. Tähän haasteeseen Helmi-elinympäristöohjelma vastaa todennäköisesti vain osittain.

Ohjelman toteutumisen vaikuttavuusseuranta riittävän kattavilla väliarvioinneilla on tarpeen ja mahdollistaa reagoimisen jo ohjelman aikana esiin nouseviin haasteisiin tai mahdollisuuksiin. Uudenmaan maankäytön muutosten ja luontoon kohdistuvan kulutuksen seurauksena on aiempina vuosikymmeninä tapahtunut ekologisten rakenteiden pirstoutumista ja heikkenemistä. Ohjelmassa on tarpeen tehdä myös ylimaakunnallisia tarkasteluja, jotta monimuotoisuuden tilaa voidaan arvioida laajempina kokonaisuuksina eteläisimmillä metsäkasvillisuusvyöhykkeillä ja vesistötyypeillä sekä meriluonnossa. Arviointia ja seurantaa varten on tärkeää kehittää luontotietojen paikkatietojärjestelmää, joka olisi myös kuntien ja kuntayhtymien käytettävissä. Tietopohjasta olisi hyötyä myös maankäytön ja rakentamisen ohjaamisessa ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi.

Lisäksi ohjelmatekstistä korjattavia yksityiskohtia:

Maakuntajohtaja Mika Riipi Maakuntien liitosta: Pitäisikö olla Lapin liitosta? Ja huom. varajäsen on eri maakunnan liitosta.

Hyväksytyjen maakuntakaavakohteiden: Tarkoitetaanko voimassa olevia maakuntakaavamerkintöjä soiden suojelun osalta? Hyväksytyyn kaavan merkinnät eivät ole vielä välttämättä voimassa ja oikeusvaikutteisia, kuten Uusimaa-kaavan osalta on tilanne.

Salmi Petra
Uudenmaan liitto - Va. johtaja, aluesuunnittelu Paula Autioniemi,
suunnittelupäällikkö Kaarina Rautio